

VÁLASZ HERKE CSONGOR BÍRÁLATÁRA

Elsőként köszönöm Herke Csongor habilitált tanszékvezető egyetemi docensnek, az MTA doktorának, hogy a disszertációt értékelte. Köszönöm a dolgozat részleteire is kitérő, gondos észrevételeit, támogató véleményét.

A megjegyzésekre, kérdésekre a bíráló gondolatmenetét követve (és utalva a bíráló oldalszámozására) a következőkben pontról pontra reagálok.

4. o.

– Ezennel megerősítem, hogy a terrorizmus elleni harc túlkapásai, például a terroristagyanús személyek vádemelés nélküli, ún. „preventív” fogva tartása eseteiben valóban azonosulni tudok bírálóm véleményével, amelyet az értékelés 4. oldalán fogalmazott meg a következőképpen: *„Bár nyíltan nem támadja, a szerző is érezteti, hogy a biztonság és az állítólagos további terrorveszély sem alapozhatja meg az emberi jogok ilyen módon történő korlátozását”*

5. o.

– Köszönöm bírálómnak az értékelés 5. oldalán tett kiegészítését, amelyben egy 2003-as esetet idéz fel: egy Pécsen élő szír orvosét, akit szinte egyik napról a másikra utasítottak ki Magyarországról, mert a vád szerint a fizetése egy részét rendszeresen egy terroristaszervezetnek utalta át. Magam is foglalkoztam már a történettel egy 2005-ben megjelent írásomban,¹ a disszertációban azonban – terjedelmi okokból – nem tértem ki az esetre.

6. o.

– Megszívlelendőnek tartom bírálóm azon megjegyzését az értékelés 6. oldalán, amely szerint a rendészeti kiszervezéssel kapcsolatban megfogalmazott kérdéseim rendszerezettebb válaszokat igényelnek. A kérdéskör kapcsán a következőket tartom fontosnak rögzíteni:

1) Megítélésem szerint az állami feladatok, adott esetben a közhatalom legbelső lényegéhez tartozó tevékenységek is átruházhatóak az állam alkotmányos és politikai kötelezettségeinek megsértése nélkül, abban az esetben, ha ezt a privátszféra olcsóbban vagy hatékonyabban tudja ellátni. Sőt, gondoljunk például a szociális ellátásra vagy egyes informatikai tevékenységekre: olyan eset is elképzelhető, hogy a versenyszférából vagy a non-profit szektorból érkező segítség nélkül a feladatellátás nem is lenne megvalósítható. A politikai és alkotmányos felelősség azonban ebben az esetben is az államot terheli; megengedhetetlen a felelősség erodálása, elszívárogtatása. Mindez elsősorban a teljes mértékű átláthatóság igényét hordozza. Azaz, nem csak a kiszervezett feladatokra vonatkozó szerződések nyilvánosságát kell biztosítani, de a teljesítmény monitorozását is szabaddá kell tenni az állami szervek, a civil jogvédő szervezetek, valamint a média számára, mindeközben egy percre sem kérdőjelezve meg a kormányzat felelősségét a rendszer működését illetően.

2) Véleményem szerint a kiszervezett közfeladat ellátásáért az abban részes szervezetek részesülhetnek közpénzekből, de a vonatkozó szerződéseknek teljes mértékben átláthatónak, nyilvánosnak kell lenniük.

¹ Lásd: Pap András László: Ethnic discrimination and the war against terrorism — The case of Hungary, *Fundamentum*, Spec. ed., 2005, 31–46., valamint: Ethnic discrimination and the war against terrorism — The case of Hungary, in Gábor Halmai (ed.) Hungary: Human Rights in the Face of Terrorism, *Fundamentum*, Spec. ed., Human Rights Quarterly: Human Rights Series 1, USA, 2006, Vandepul Publishing, 31–46

3) Ugyanakkor, álláspontom szerint az állam egyetlen közfeladat ellátását sem köteles kiszervezni, még abban az esetben sem, ha a privát szektor olcsóbb megoldást kínál. A megfelelő garanciák melletti kiszervezés mindig szakpolitikai kérdés, amelyre a demokratikus rendszer, a választási kampány, a pártprogramok hivatottak reflektálni.

4) Rendkívül nehéz, és az államiság határainak meghatározásával összefüggő kérdés az állam világnézeti semlegességének kötelezettsége. Az állami felelősséget leginkább a közpénzek felhasználásához lehet kötni. Véleményem szerint ebbe belefér – államcél vagy alkotmányos kötelezettség teljesítése érdekében – egyházi fenntartású iskolák vagy egészségügyi intézmények támogatása, az intézményfenntartás szerződéses átengedése. Míg a kiszervezés léptéke, struktúrája közpolitikai kérdés; az alternatívák mérlegelése viszont, végső soron, a politikai döntések területére tartozik, ahol a választási kampány, a pártok programjai is döntő szerephez jutnak. A nyílt közéleti vita és az átláthatóság ez esetben is *sine qua non*.

8. o.

– További gondolkodásra sarkalltak bírálóm kiegészítései az értékelés 8. oldalán, amelyekben két közelmúltbeli bűnesetet idéz fel (mindkét eset Pécssett történt), amelyek igen jelentősek a rendészeti szakpolitika retorikai környezetének szempontjából. A két fiatal nő – Bándy Kata és a Páva Sarolt – elleni utcai támadások egyfelől jól szemléltetik a térfigyelő kamerák jelentőségét, azonban fontosnak tartom megjegyezni, hogy éppen a szexuális erőszak mint bűncselekménytípus érdemi visszaszorítását, megelőzését nem remélhetjük a térfigyelő kamerák kihelyezésétől. A társadalomban elterjedt tévhitekkel szemben ugyanis a szexuális erőszak eseteinek csupán mintegy 25%-a történik közterületen, az áldozat számára ismeretlen támadó által. Túlnyomó többségben részben vagy egészében előre megtervezett cselekményekről van szó; az erőszak többnyire az áldozat számára „otthonos” helyszínen (pl. a lakóhelyén vagy munkahelyén) történik, az elkövető pedig az esetek nagy részében az áldozat számára ismert személy, például partner (volt partner), rokon, barát, munkatárs, szomszéd. (És mellesleg, azon országok – például az Egyesült Államok – bűnügyi statisztikája alapján, ahol rögzítik az elkövetők és az áldozatok faji vagy etnikai hovatartozását, kijelenthető, hogy a média által sugallt kép hamis: azaz, a nemierőszak-eseteknek csak kis részében színes bőrű férfi az elkövető, és fehér nő az áldozat. Az erőszak minden faji és etnikai csoportban, minden társadalmi rétegben előfordul – és tipikus esetben egyazon csoporthoz tartozik az elkövető és az áldozat –, ugyanakkor a média figyelmét leginkább azok az esetek kötik le, amikor középosztálybeli, többségi társadalomhoz tartozó nők az áldozatok, az elkövetők pedig alacsonyabb státuszú, kisebbségi csoporthoz tartozó férfiak).² Mindazonáltal elképzelhetőek olyan komplex, térfigyelő rendszereket is magukban foglaló biztonsági intézkedések, amelyekkel érdemben javítható nem csak a nők biztonságérzete, de – vélhetően – a biztonsága is. Több európai országban, elsősorban Ausztriában, Németországban és Svájcban elterjedt megoldásnak számít ún. „női parkolóhelyek” (‘Frauenparkplätze’) fenntartása a parkolóházakban, garázsokban. Egyes német tartományokban például rendelet határozza meg ezek arányát, illetve kritériumait, amelyek között szerepel nem csak a kamerás megfigyelés, de a megfelelő világítás, valamint

² Horváth Éva: *Szexuális erőszak: információk áldozatoknak, túlélőknek és segítőiknek*, KERET, 2012, 3., <http://mona-alapitvany.hu/wp-content/uploads/2012/11/szexualis-eroszak-informaciok-aldozatoknak-tuleloknak-es-segitoiknek.pdf>, valamint Betlen Anna – Pap Enikő, in Balogh Lília -- Sáfrány Réka (szerk.): *Módszertani ajánlások a szexuális erőszak áldozataival foglalkozó szakemberek számára*, KERET, 2012, 9–10., http://mona-alapitvany.hu/wp-content/uploads/2012/12/KERET_Modszer_tani_ajanasok.pdf

vészjelző berendezések biztosítása is, illetve az, hogy a nők számára fenntartott helyeket a kijáratokhoz közel kell kijelölni.³

– Bírálóm lényegre látó megjegyzést tesz az állami szervek nyilvántartásainak tökéletlenségéről. Az értekezésben magam sem kívántam azt a benyomást kelteni, hogy a pontatlanság kizárólag a privátszektor adatkezelőit jellemezné. Az Egyesült Államokban például 2013 nyarán került nyilvánosságra egy olyan kimutatás,⁴ amely az FBI, a szövetségi nyomozóhivatal büntetett előéletre vonatkozó nyilvántartásainak hiányosságait és hibáit elemezte. A kérdés azért életbevágó, mert az FBI által igazolt büntetlen előélet nem csak az állami, szövetségi munkahelyek esetében, valamint az oktatásban, az egészségügyben és a szociális szolgáltatásokat nyújtó szektorban alkalmazási feltétel, de az olyan munkakörök esetében is, amelyek állami létesítmények területére való belépéssel járnak (azaz pl. kertészek, szakácsok, kamionsofőrök esetében is). A legfőbb ügyész néhány évvel korábbi vizsgálata szerint az említett nyilvántartásban szereplő adatok fele nem volt hatályos, naprakész, és sokat elárul az is, hogy az USA belbiztonsági minisztériumával szemben az ilyen ügyekben benyújtott panaszok 90%-a sikeres volt.

11. o.

– Indokoltnak tartom bírálóm megjegyzését (a 11. oldalon), amely szerint a tárgyalótermi nyilvánossággal kapcsolatban felvetett kérdéseim explicitebb válaszokat igényelnek. E tárgykörben a következőket tartom fontosnak rögzíteni:

1) Meggyőződésem, hogy alkotmányos demokráciákban a bírósági eljárások nyilvánossága kulcsfontosságú; hazai kontextusban ennek további erősítését is indokoltnak tartom. Fenntartom az értekezésben leírt álláspontomat, amely szerint az igazságszolgáltatási rendszer átláthatósága nem csak a tisztességes eljárást, de a jog mint társadalmi szabályozórendszer legitimitációját is szolgálja. Egy működőképes demokráciának ugyanis aktív, az állam ügyeit, a közügyeket sajátjának érző, azok iránt érdeklődő polgárookra van szüksége, akik a közéleti, közpolitikai diskurzust értő kritikával szemlélik. Az állam (és ezen belül az igazságszolgáltatás) társadalmi kontrolljához tájékozottságon alapuló társadalmi vitára van szükség, amelyhez a szükséges információt csakis a nyilvános működés biztosíthatja. A jog nem más, mint a társadalom, a politikai közösség együttélésének közösen kialakított szabályrendszere: ha valaki megsérti a közösség normáit, vagy kérdéseket tesz fel a normák alkalmazhatóságára vonatkozóan, akkor maga a politikai közösség a válaszadó. Ezt juttatja kifejezésre például az, hogy a bíróságok az állam (vagy egy közösség) nevében hoznak ítéletet. A jog megismerésének (és ezáltal érvényesülésének) elengedhetetlen kelléke az eljárások és ítéletek nyilvánossága, adott esetben a közéletet elevenen tartó vitája. Ugyancsak az igazságszolgáltatás nyilvánossága melletti érv, hogy alapesetben a nyilvánosságra tartozik minden olyan helyzet, amelyben állami alkalmazottak vesznek részt, akik az adófizetők pénzéből fenntartott épületekben *sui generis* állami funkciót látnak el. További érvként szolgál a nyilvánosság mellett a bíróság, a bírók és az eljárás ellenőrzésének igénye mint a tisztességes eljárás alapvető garanciája: ez polgári perekben pedig mindkét félnek, büntetőügyekben pedig mind a vádlottnak, mind a sértettnek elemi érdeke.

2) A nyilvánosságnak természetesen vannak korlátai: zárt, titkos eljárásokra is szükség lehet bizonyos – az alapesethez képest kivételesnek számító – helyzetekben, elsősorban nemzetbiztonsági és gyermekvédelmi szempontok miatt. Megítélésem szerint azonban a

³ Lásd pl.: *Brandenburgische Garagen- und Stellplatzverordnung*, http://www.bravors.brandenburg.de/sixcms/detail.php?gsid=land_bb_bravors_01.c.16043.de; *Garagenverordnung Baden-Württemberg*; <http://dejure.org/gesetze/GaVO/4.html>

⁴ Lásd: Flawed Background-Check System, *The New York Times*, August 18, 2013.

személyes adatok általános védelme az imént említett alkotmányos alapjogokkal és értékekkel kerül konfliktusba, tehát nem feltétlenül élvez erősebb, generálklauzula szerinti védelmet. A digitális korszakban gyökeresen újra kell értékelni a „privacy” jogát, erről azonban csak kiterjedt – a jogalkotók és a jogalkalmazók mellett a tágabb közvélemény bevonása mellett lefolytatott – vitát követően lehet dönteni, hiszen az életviszonyok változása a jogi és a társadalmi értékek átalakulását is hozza. Ezekhez a vitákhoz időre, illetve valamennyi érintett szereplő – jogvédő szervezetek, állampolgári kezdeményezések, a jogtudomány képviselői, a technológiai iparág reprezentánsai és a politikai elit – megnyilvánulására szükség van. A végső döntést itt is a polgároknak, a politikai közösségnek kell meghoznia. A jogtudomány felelőssége arra viszont minden bizonnyal kiterjed, hogy a szabályozás dogmatikai egységét megkövetelje: magyarázatot igényel az, ha eltérő standardokat alkalmazunk a bírósági tárgyaláson való helyszíni jelenlétre, a közvetítés különböző formáira, illetőleg a helyben kikérhető vagy éppen az internetről letölthető peranyagokra. (Indokolást igényel, hogy ha az ítélethirdetés nyilvános, akkor miért más az ítélet adattárban elérhető, vagy az internetről letölthető nyilvánossága.) A nyilvánosság alapesetben nem indokolt, ha szenzitív adatokról van szó – például egészségi állapotra, nemi orientációra vonatkozó nyilatkozatok, üzleti titkok, bankszámlaszámok, lakcím, társadalombiztosítási szám –, illetve bármilyen olyan jellegű közlés kapcsán, amely az érintett emberi méltósága, közmegbecsülése szempontjából érzékeny lehet. Ugyanakkor, ha mindezek az egyébként legitim korlátozási szempontok automatikusan indokolhatnák a nyilvánosság kizárását, nem sok maradna a nyílt eljárás elvéből a gyakorlatban: hiszen kikerülnének a nyilvánosság köréből a vagyoni viszonyokat, cégek jó hírnevét érintő ügyek, valamint a szexuális visszaélésekkel, faji diszkriminációval kapcsolatosak is, illetve érzékeny adatnak minősülhetnének egy-egy menedékjogi eljárás során a kérelmező politikai nézetei.

3) A technikai fejlődés nem csak veszélyeket és kihívásokat hordoz, de megoldásokat is kínál: például, a nyilvánosság mértéke számos módon szabályozhatóvá vált, a fizetősé tette nyilvántartási rendszerektől az anonimizáláson keresztül az egyes adattartalmak törléséig. Mindazonáltal, a magam részéről üdvözlőném a hazai bírósági nyilvánosság (kétségtelenül tapasztalható) fejlődésének felgyorsulását, a tárgyalótermek polgárbarátabbá válását, a bírósági nyilvántartások felhasználóbarátabbá tételét, valamint a közszereplők anonimizálásának megszüntetését.

13. o.

– Egyetértek bírálóm azon, a 13. oldalon megfogalmazott észrevételével, hogy összességében erős ellentmondás figyelhető meg az amerikai esetjogban: míg a közúti igazoltatások esetében igen magasra állítható a mérce az ésszerű gyanúok igazolására, a terrorizmus elleni küzdelem égisze alatt pusztán faji, etnikai vagy állampolgársági okok miatt is sor kerülhet az igazoltatásra. Ennek a szempontnak fontos szerepet szánok abban a komplex jogeset-összehasonlítási szempontrendszerben, amelyet jövőbeni kutatásaimhoz tervezek kialakítani. Különösen érdekes eredmény lenne, ha az elemzés révén láthatóvá tudnám tenni a különböző ellenőrzési okokon (terrorizmus, illegális bevándorlás, illegális fegyver- vagy kábítószer-birtoklás stb.) alapuló igazoltatások során alkalmazott, sokrétű és összetett gyanúok-regiszttert.

13–14. o.

– Választ kívánok adni bírálóm azon kérdésére – amelyet a 13–14. oldalon tesz fel –, hogy miért a „roma”, és nem a „cigány” kifejezést használtam az értekezésben. Úgy gondolom, hogy nincs elvi probléma egyik kifejezés használatával sem. A „cigány” szót nem tartom önmagában kirekesztőnek, degradálónak vagy „politikailag inkorrekt”-nek, de mivel a közpolitikai/szakpolitikai nyelvhasználatban a „roma” kifejezés térnyerését tapasztalom, helyesebbnek tartottam én is ezt a gyakorlatot követni. Mellesleg, szemben az 1993-as

jogszabállyal, a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény is áttért a „roma” kifejezés használatára, a korábban Országos Cigány Önkormányzatnak (OCÖ) nevezett testület neve 2011-től Országos Roma Önkormányzat (ORÖ), a 2011-ben elfogadott Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia alcíme pedig „Mélyszegénység, gyermekszegénység, romák.”

14–15. o.

– Köszönöm bírálónak a 14–15. oldalon közölt, rendkívül érdekes elemzését a magyarországi romákra irányuló kiemelt rendészeti figyelem történeti gyökereiről – a csendőrszabályzat vonatkozó rendelkezéseiről, a profilalkotás korábbi formáiról –, és azoknak a kortárs jelenségekkel megfigyelhető párhuzamairól. Ez az értékes ismeretanyag munícióként szolgál, illetve inspirációt jelent jövőbeni kutatásaimhoz az etnikai profilalkotás gyakorlatának vizsgálatára vonatkozóan.

16. o.

– Válasszal tartozom bírálónak a 16. oldalon tett megjegyzésére vonatkozóan, amely szerint egyszerre támadom a *„bírósgok tevékenységét, hogy formai okokra hivatkozással nem formálnak döntést érdemben az egyébként joggal kritizált diszkriminációs esetekről”* miközben egy konkrét ügyben egy kizárási problémának nem tulajdonítok jelentőséget. (A szóban forgó ügy középpontjában a kiskunlacházi polgármester, Répás József állt, aki 2008-ban egy nyilvános rendezvényen, majd egy önkormányzati lapban cigányellenes kijelentéseket tett.) Az említett kizárási problémának azért nem szenteltem több figyelmet, mert az értekezés szempontjából nem a konkrét (első fokra visszaküldött) ügyet találtam érdekesnek, hanem az abban felvetődő elvi problémát. Egyrészt problémának látom, hogy a bíróság elfogadta azt az érvelést, hogy egy lakossági fórumon hivatalos minőségében jelenlévő polgármester, illetve helyi önkormányzat lapjában írását polgármesterként jegyző személy nyilatkozata nem tartozik az egyenlő bánásmódról szóló törvény⁵ hatálya alá. A bíróság nem volt képes ugyanis regisztrálni a különbséget az egyenlő bánásmódról szóló törvény „intézkedés” és „eljárás” fogalma, valamint a közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény⁶ „hatósági eljárás” fogalma között. A Legfelsőbb Bíróság három okra figyelemmel helyezte hatályon kívül az érintett határozatot: egyrészt azért, mert nem vizsgálta az alperesi beavatkozó mint igényérvényesítő és az eljáró hatóság közötti esetleges összeférhetetlenséget; másrészt azért, mert az alperes határozatában foglalt indokok nem alapozták meg azt az álláspontot, hogy a polgármester közhatalmi jogkörében járt volna el a demonstráción, illetve azt, hogy a cikk és a nyílt levél közlésével az egyenlő bánásmódról szóló törvény hatálya alá tartozó eljárást vagy intézkedést valósított volna meg; és harmadrészt azért, mert a bíróság nem tekinti az egyenlő bánásmódról szóló törvény. hatálya alá tartozónak a polgármester magatartásait. A felsorolt szempontok közül dogmatikailag a második és a harmadik volt érdekes.

16-17. o.

– Köszönöm azt a figyelmet, amelyet bírálóm az értekezésben szerepeltetett számadatok értelmezésére fordított. Ezen a téren Herke Csongor két figyelmeztető megjegyzést is tesz.

1) Félreértést mutat bírálóm azon megjegyzése, amely egy rendőri igazoltatásokról szóló kutatás⁷ bizonyos eredményeit kifogásolja: *„ha csak egy 55 év feletti személy nyilatkozik, akkor annak minden válasza úgy tűnik, mintha a korcsoportja 100 %-ban nyilvánítana valami mellett vagy ellen véleményt”*. Az ismertetett felmérés valójában több modulból épült fel –

⁵ 2003. évi CXXV. évi törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.

⁶ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

⁷ Balogi Anna – Pap András László – Simonovits Bori – Vargha Lili: *Vélemények és tapasztalatok a magyar rendőrség igazoltatási gyakorlatáról*. (Jelentés: „A rendőrségi igazoltatások összehasonlító vizsgálata Bulgáriában, Magyarországon és Spanyolországban” című kutatás magyarországi eredményeiről), TÁRKI, 2006.

amelyek ismertetésére a szövegben ki is térek –, és noha az egyik modul (lakossági interjúk) kapcsán szó esik egy 55 éves résztvevőről, az 55 éven felüliek véleményére vonatkozó megállapítás viszont egy másik modul (ezerfős, életkori szempontból is reprezentatív mintán alapuló kérdőíves felmérés) eredményeire vonatkozik.

2) Téves adatátvételt tár fel azonban bírálóm a rimóci roma kerékpárosok bírságolásáról szóló részben: “[a szerző] kiemeli, hogy egy 2011-es tájékoztatás szerint Nógrád megyében átvizsgált 1132 kerékpárból 703 darab felelt meg a jogszabályi rendelkezéseknek,⁸ ami a szerző szerint azt jelenti, hogy a kerékpárok 62% nem megfelelő felszereltségű volt.” Valójában – természetesen – ezen adatok szerint a kerékpárok 62%-a százaléka megfelelő felszereltségű volt. A hibás kalkuláció, illetve az abból levont téves következtetés az Egyenlő Bánásmódhoz benyújtott beadványban szerepel. Fontos azonban megemlíteni, hogy ez a kalkuláció csupán illusztrációként, illetve adalékként szerepelt a beadványban, és a rimóci ügyre vonatkozó érvelést nem befolyásolja ez a tévedés.

17. o.

– Figyelembe veendőnek tartom azt a szempontot, amelyet a felhasznált szakirodalomra vonatkozóan bírálóm a 17. oldalon fogalmazott meg. A szakirodalmi hivatkozások köre bővíthető lenne oly módon, hogy az amerikai jogirodalom túlsúlya kevésbé legyen meghatározó: adott esetben több hazai szerző, köztük mentoraim munkának intenzívebb idézésével. Megjegyzem ugyanakkor, hogy azon szerzők műveinek felhasználása, akikkel szoros személyes, illetve munkakapcsolatot ápolok, mindig érzékeny kérdés számomra: igyekszem csak a tárgykörhöz közvetlenül kapcsolódó írásaikra hivatkozni, elkerülendő a fraternizálás látszatát is.

– Elfogadom a kritikát (amellyel bírálóm ugyancsak a 17. oldalon szembesít), amely szerint az értekezés címe – mind a felcím, mind az alcím – túlságosan bonyolult megfogalmazású. A végeredményt nem menti ugyan, de elmondhatom, hogy a címválasztást gyötrelmes döntési folyamat előzte meg, amelynek során azt a szempontot kíséreltem meg összeegyeztetni az érthetőség követelményével, hogy a cím utaljon az értekezésben tárgyalt valamennyi, korántsem kézenfekvően kapcsolódó témakörre.

18. o.

– Szintén köszönettel fogadom a szerkesztésre vonatkozó – 18. oldalon megfogalmazott – észrevételeket; amennyiben módom nyílna az értekezés újbóli kiadására, feltétlenül javítanám a bírálóm által azonosított redundanciákat.

Végezetül, követve a doktori eljárás hagyományait, amely szerint a válasz terjedelmének nem illik meghaladnia az opponensi vélemény egyharmadát, válaszom befejezéseként ismételtelen köszönöm Herke Csongornak a részletes és építő szándékú opponensi véleményt, valamint azt, hogy a dolgozat nyilvános vitára bocsátását javasolja.

Budapest, 2013. augusztus 30.

Pap András László sk.

⁸ EBH/865/2011 sz. ügy.